

Møtereferat

Sak: Samarbeidsforum TSO/DSO

Møtedato/sted:
13.12.2019/Statnett (Ny dalen)

Deltagere:

Trond Eriksen	Glitre Nett
Peter W Kirkebø	Mørenett
Einar Westre	Energi Norge
Margrethe Slinde	BKK Nett
Sigurd Kvistad	Hafslund Nett
Jens Tore Holene	Hafslund Nett
Johan Hernes	Tensio Nord
Hilmar Fredriksen	Tensio Sør
Åshild Helland	LYSE elnett
Jan-Erik Brattbakk	Ringerrickskraft Nett
Kristoffer Sletten	Agder Energinett
Eirin Kjølstad	Troms Kraftnett
Torfinn Jonassen	RME
Gunnar G. Løvås	Statnett
Anne Sofie Risnes	Statnett
Tom Tellefsen	Statnett
Arne Dybdal	Statnett

Møteleder:
Gunnar G. Løvås

Fraværende: Bjørn Tore Hjartsjø
(Skagerak Nett), Stian Frøiland
(Sognekraft), Knut Lockert
(DistriktsEnergi)

Vår referanse:

Neste møte:
Mars 2020

Dato: 9.1.2020

Sign.:

#	Sak	Ansvarlig
1.	<p>Status</p> <p><u>Retningslinjer på høring</u>: Statnett informerte om at retningslinjer knyttet til DSO-relevante bestemmelser i fos, samt nasjonal veileder for funksjonskrav, er på høring med frist 7. februar 2020 (se https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/horinger-og-konsultasjoner/horing-om-retningslinjer-for-utovelsen-av-systemansvaret/). Statnett anmoder alle om å delta på høringsmøte 7. januar 2020 (https://www.statnett.no/om-statnett/moter-og-arrangementer/horingsmote---forslag-til-retningslinjer-for-utovelsen-av-systemansvaret/). RME vil etter høringsprosessen godkjenne retningslinjene.</p>	

	<p><u>Utteksling av data – Autofos:</u> Statnett informert at formell invitasjon vil sendes til nettselskapene med en anmodning om deltakelse i det videre arbeidet med Autofos. Nettselskapene påpekte at den største utfordringer knyttet til Autofos er Statnetts krav til hvilke data som skal inn i systemet, og ba om at Statnett begrenser hva som skal rapporteres. Videre påpekte nettselskapene at det bør være lettere å hente ut data for egne analyser. Statnett viste til at det per i dag kun er KSU-ansvarlige som kan se data for alle konsesjonærer, men at ytterligere deling av data står i produkt-kø og er et viktig mål for Fosweb. <i>Kommentar: Basert på diskusjonen i møtet ønsker Statnett ved Hans.ween@statnett.no at nettselskapene gir konkrete tilbakemeldinger på hva slags data som oppfattes som unødvendig informasjon om kraftsystemet. Systemansvarlig har ved flere anledninger vurdert parameterlistene og i dialog med aktørene og NVE kommet fram til enighet om dette, ref. vedtak fra NVE i 2018. Statnett vil løpende vurdere behov for tilpasninger når endringene i behov tilsier dette. Slike endringer vil nå etter NVEs endringer av fos, være gjenstand for høring i bransjen og godkjenning av NVE, før de kan iverksettes.</i></p> <p><u>Evaluering av DSO-pilotene:</u> Statnett informerte om at Thema Consulting er valgt som leverandør av evaluering av pilotene, og at de allerede før jul vil kontakte involverte nettselskaper for å sette opp intervjuer/møter. Bransjen understreket at det er viktig at evalueringen blir objektivt, og alle syn blir reflektert i evalueringen. Foreløpig evaluering er tema på neste møte i TSO/DSO-Samarbeidsforum.</p> <p><u>Orientering om Ekspertutvalget:</u> Kristoffer Sletten (Agder Energi Nett), som deltar i Ekspertutvalget, orienterte kort om arbeidet i Ekspertutvalget, som dreier seg om hvordan ting kan fungere i fremtiden, og ikke så mye hvordan det er i dag. Ekspertgruppen ser bredt (ikke bare pilotene), inklusiv europeisk føringer. RME påpekte at utvalget jobber fritt og skal gi selvstendige anbefalinger, samt at RME anmodet nettselskapene om å gi innspill til Ekspertutvalget.</p>	
2.	<p>Status for DSO-pilotene</p> <p><u>DSO-pilot om regional flaskehalshåndtering (Mørenett):</u> Peter Kirkebø gjennomgikk status for piloten, som har vært operativ siden april. Rutinen i piloten fungerer bra, og gir en god rolle-fordeling. For å bedre prognosene og analyser av flyt samarbeider Mørenett med Kongsberg Digital. Utviklingsarbeidet har tatt mye tid, men modellen forventes å være på plass før nyttår, og vil da kunne brukes den gjenværende tiden av piloten for å teste og å forbedre modellen. Mørenett fremholdt at kraftberedskapsforskriften er en utfordring for modell-utviklingen, da dette setter begrensninger for samarbeidet med IT-leverandøren.</p>	

	<p><u>DSO-Fosen om regional driftsplanlegging (Tensio):</u> Hilmar Fredriksen informerte om at de har engasjert PwC for å dokumentere og evaluere arbeidet i pilot DSO-Fosen. Rapporten, som reflekterer Tensio syn på piloten, vil slutføres før jul, og vil kunne bli gjort tilgjengelig for Samarbeidsforum. Erfaringer fra DSO-Fosen viser at det bør være lettere for nettselskapene å få innsyn og hente ut informasjon fra Fosweb. Videre påpekte Tensio at marginaltapsberegningene ikke fungerer bra for Fosen-området. Tensio fremholdt også at for å kunne evaluere virkningene av piloten er det ønskelig å få oversikt på kostnadene for spesialreguleringer før og etter piloten for å belyse KILE/risiko-vurderinger. Dette vil også være nyttig slik at DSO-Fosen kan vise utbyggere/konsesjonærer kostnadene i deres planlegging. Tensio løftet også opp problemstillingen om hva som bør skjer etter piloten, og at dette bør avklares så raskt som mulig.</p> <p><u>DSO-pilot om regional spenningskoordinering:</u> Kristoffer Sletten informerte om at piloten har fokusert på to områder den seneste tiden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Videreutvikling av IT-verktøy: videreutvikling av DMS sammen med Powel med mulighet for å estimere og prognosere reaktive forhold og tap. I tillegg er det etablert oversikt på operatørepulten med historiske og sanntids tap og tilhørende kostnader. Analyser viser store variasjoner mellom døgn, men relativ lik profil over de enkelte døgn. - Spenningskoordinering mot produsenter i Brokke: test av aktiv statikk samt reset-funksjonen, mot både mot stivt og svakt nett. Erfaringene fra testen er gode, og produsent vil beholde flere av de nye innstillingene. 	
<p>3.</p>	<p>Tilknytningsavtaler</p> <p>Torfinn Jonassen, RME, informerte om regelverksendringene som åpner for at nettselskap og produsenter kan avtale produksjonsbegrensninger som alternativ til å investere i nytt nett. Det nye regelverket bygger på frivillighet, likebehandling av aktører, samt at tilknytninger håndtert med avtaler må være driftsmessig forsvarlig. RME understreket at avtalene må avklares mot overliggende nett, inklusiv Statnett som netteier og systemansvarlig. RME påpekte at det er nettselskapene som er ansvarlig for at avtalen overholdes, og at nettselskapene må ha rutiner for håndtering for avtalene. Det nye regelverket gjelder nye anlegg/ny-tilknytninger og ikke forbruk. Det har ikke tilbakevirkende virkning. RME understreket at systemansvarlig ikke skal spesialregulere eller på annen måte håndtere flaskehals eller andre nettmessige utfordringer som kan oppstå som en konsekvens av avtalene.</p> <p>Alle tilknytningsavtaler skal godkjennes av RME fra 1.11.2019, men det vil være et "praktisk amnesti" frem til neste sommer. RME har bedt bransjeorganisasjonene om forslag til standardavtaler, som RME da skal godkjenne (dvs. at RME skal godkjenne standardavtaler, ikke de enkelte avtalene).</p>	

	<p>Statnett påpekte at den største utfordringen med denne type avtaler er knyttet til masket nett hvor det er flere aktører. Flere nettselskap påpekte behovet for å kunne koble produsentenes styringssystem mot nettselskapets scada-system for å sikre at begrensningene overholdes. Det var enighet i Samarbeidsforum om at aktørene må prøve seg frem, og ikke ta de mest kompliserte sakene først.</p> <p>Nettselskapene vil arbeide videre med å etablere avtaler. Samtidig vil systemansvarlig klargjøre hva systemansvarlig trenger av informasjon for å kunne ta høyde for avtalene i den løpende systemdriften.</p>	
<p>4.</p>	<p>Systemansvarligs nye driftspolicy</p> <p>Tom Tellefsen, Statnett, informerte om systemansvarlig nye driftspolicy gjeldende fra 1.1.2020. Driftspolicyen angir et "mulighetsrom" for akseptable konsekvenser som følge av ikke-planlagte hendelser i driften av kraftsystemet, og er et verktøy for å sikre effektiv utnyttelse av kraftnettet, for å håndtere et stort mangfold av driftssituasjoner, uten at risikoen blir uakseptabel. Driftspolicyen gjelder beslutninger som omfatter hele systemansvarliges virkeområde, inkludert regionalnettet. Det er gjort endringer i mulighetsrommet med hensyn til konsekvenser (effekt og varighet) av avbrudd som kan oppstå som følge av beslutninger fattet av systemansvarlig, bl.a. beslutninger om planlagte driftsstanser, bruk av systemvern og fastsettelse av koblingsbilder i systemdriften. Driftspolicyen åpner for N-0-drift dersom Statnett raskt kan gjenopprette forsyningen med tilgjengelige virkemidler.</p> <p>Nettselskapene påpekte at volumene angitt i driftspolicyen er store, og at dette kan bryte med berørte nettselskapers risikoholdning. Systemansvarlig viste til tilfeller hvor det har vært inngått avtale mellom systemansvarlig og berørt nettselskap ved uenighet om delinger i regionalnett. I disse avtalene påtar nettselskapet seg ansvaret for risiko for at overføringsgrenser på enkeltkomponenter kan overskrides ved feil (ref. fos §7 om overføringsgrenser) og kan slik beholde ønsket koblingsbilde.</p> <p>Hafslund fremholdt at det er en ubalanse i regelverket, ved at Statnett som netteier kan påføre andre nettselskap økt KILE-risiko. Det er systemansvarlig som fatter vedtak om koblingsbilder hvor flere netteiere er berørt basert på en vurdering av de samlede samfunnsøkonomiske virkninger. Statnetts KILE eksponering gis ikke en særskilt vurdering.</p> <p>Nettselskapene informerte om at det er store variasjoner mellom selskapene, hvor noen har styrehandlede policyer, mens andre ikke har en entydig policy men at dette vurderes ved enkelt-tilfeller.</p>	

5.	<p>Læring fra større utfall i UK august 2019</p> <p>Tom Tellefsen, Statnett, orientere om feilhendelsen den 9. august 2019 hvor Storbritannia opplevde en større systemfeil. Lynnedslag førte til frakobling av ca. 1880 MW produksjon, som resulterte i frekvensfall og tilhørende automatisk utkobling av forbruk tilsvarende 5% av totalforbruket. Hendelsen medførte massiv kritikk mot National Grid, og satte søkelys på dimensjoneringen for å håndtere feil og hva slags forbruk som ble koblet ut. Noen årsaker til det store utfallet var dårlig innstilte vern i vindkraftparker, at BFK var lite selektive samt at forbruk var mer frekvensfølsomt enn antatt.</p> <p>Statnett informerte om at det nordiske systemet, som i størrelsesorden er likt det britiske, snart vil ha flere 1400 MW enheter som dimensjonerende, og at det derfor er økende fare for N-2-feil. De nordiske TSOene arbeider med flere riskoreduserede tiltak, hvor de de mest relevante for nettselskapene er (i) gjennomgang av BFK (oppdater iht europeisk regelverk), samt (ii) oppfølging av innstillinger, spesielt bruk av frekvensvern ved tilknytning, hos småkraften.</p>	
6.	<p>TSO/DSO - veien videre</p> <p><u>Statnetts foreløpig tanker om videre utvikling:</u> Anne Sofie Risnes gjennomgikk Statnetts foreløpige tanker om videre utvikling av grensesnitt mellom systemansvarlig og nettselskapene. Sentrale punkter er at nettselskapene fremover forventes å ha en tydeligere rolle, samt at det må utvikles IT-plattformer som tilrettelegger for effektiv utveksling av data mellom aktørene, og at bruk av fleksibilitetsressurser i driftstimen vil måtte følge en automatisert og fast prosess. Temaet vil bli drøftet nærmere på neste møte i Samarbeidsforum.</p> <p><u>Videre arbeid sett i lys av fremdriften til Ekspertutvalget:</u> Ekspertutvalget vil levere sin rapport i løpet av april 2020, og RME vil med utgangspunkt i denne rapporten sende OED sine anbefalinger 1. juni 2020. RME tar sikte på høringsmøte med bransjen på Ekspertutvalgets rapport i løpet av mai. Hvorvidt rapporten til Ekspertutvalget skal på høring er ennå ikke avklart.</p> <p>Diskusjonen i Samarbeidsforum la følgende føringer på videre fremdrift for Samarbeidsforum:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Møte mars 2020:</u> Tema er foreløpig evaluering av DSO-pilotene, samt videre arbeid innen TSO/DSO-området. Diskusjon om hva vi gjør med eksisterende piloter (videreføring, endring eller ny praksis?). Til dette møtet anmoder Statnett om at aktørene før møter gir innspill på aktuelle piloter og aktiviteter for neste fase i TSO/DSO-samarbeidet. - <u>Møte mai 2020:</u> Grundig gjennomgang og drøfting av Ekspertutvalgets rapport. Mulig heldagsmøte. Ambisjon om å finne områder som 	

	<p>Samarbeidsforum kan enes om, slik at det på disse områdene kan gis felles innspill til RME.</p> <p><u>Neste møte i TSO/DSO-Samarbeidsforum:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Møte i mars 2020: Statnett vil sende ut en Doodle for å finne dato for neste møte i TSO/DSO-Samarbeidsforum.- Møte i mai 2020: Statnett vil avklare med RME og Ekspertutvalgets leder (Jørgen Bjørndalen, DNV GL) aktuell dato for drøfting av Ekspertutvalgets rapport og anbefalinger.	
--	--	--

Vedlegg:

1. Foiler vist i møtet
2. Notat om læring etter strømbrudd i UK 9. august 2019
3. Notat om Statnetts driftspolicy
4. Notat om tilknytningsavtaler med produksjonsbegrensninger